

1002

פרוטוקול מס' 19/ב
מישיבת ועדת הכספים
מיום ג' י"ט בחשוון תש"ז - 24.10.56
בשעה 08.50

חברי הוועדה:

המזכיר:

- י. גורי - היו"ר
- י. אפרתי
- י. בדר
- א. כהיר
- י. בן-אהרן
- מ. חזני
- ש. דיין
- א. הראפלד
- י. ספיר
- י. קרגמן
- ח. רובין

מיוזמים:

- ר. החקלאות ק. לוז
- ר. האוצר ל. אשכול
- פרופ' בקי
- סר סמיט - מטעם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
- פ. הורן - מטעם האוצר

סדר-היום:

- א. שאלות ותשובות לסר האוצר וסר החקלאות.
- ב. שאלת עליית המינדקס ב-13 נקודות בחודש ספטמבר.

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.
בטרם נעבור לסדר היום - שאלת המינדקס - אני
רוצה להביא לידיעתם מה הם המעיינים העומדים על-סדר יומנו.

הסעיף הראשון - תקציב הבטחון. לאחר שקיבלנו מספר
דיונים בתקציב הבטחון, אין לנו מלא להניח על שולן הכנסת מסקנות
בהן יוגד, יועדה הכספית עסקה בשאלה ועשתה כל מה שהיה מיכולתה להבטיח
את הסכומים הדרושים לתקציב הבטחון. סר בדר אשר, כי הואיל וסר
לדאוג הכנים האעה לסדר היום, צריך להפתין עד שיוג. לי לא ברור מדוע.

ג. בדר:
אני מציע לקבל החלטה בנוסח זה: הועדה מאשרת שבמניי החירויות הוזנחו צרכי הבטחון בתקציב הפדיונה, ומפילו ביניה החירויות לא באו על ספקו בטידה אותה מחייב המצב.

ג. ספיר: מה נוסח הצעה זו היו"ר?

היו"ר גורני:
נוסח הצעה הוא: האז הועברה החלטה לוועדת הכספים, ובה בה הועדה ועמה כל מה היה ביכולתה בכדי להבטיח סכומים נוספים ליסון תקציב הבטחון. מולו ליחר שמר בדר הציע נוסח אחר, לא בהיה כהיר-ניסוח כמוהו. מנסה הצעה ומביא אותה בירו ב'.

ג. ספיר:
אני מציע להוסיף להצעת את המלים: להבטחת המסון הדרווי בהתאם להצעות הספיר.

היו"ר גורני: זה נכון. אנו צריב לענין זה בטובע הבט.

הסעיף השני - ההתפתחות המדינית: על הגדלת המער במסון המסחרי.

- הסעיף השלישי - ספר הנושאים.
- הסעיף הרביעי - המסור בארצי בטסק החקלאי.
- הסעיף החמישי - המוכנות וה יפול בקבוצה במסגרת הילומים.
- הסעיף השישי - עניית צדק לקרבנות הנאצים.
- הסעיף השביעי - היחסים הכספיים בין המלסון המקומי והמלסון המרכזי.
- בסעיף זה עסקה ועדה השנייה והוציאה מסקנות ביניהם. הועדה החליטה לירב ולדרון בסעיף זה לקרוא תקציב 1957/58.

בענין כוונת האוצר לייקר את ספרי הלמוד צריכה היתה הגב' פרטיץ להפעיל את הועדה המסוממת על ועדה הכספים וועדת החנוך לענין זה. כחור שהיא קבלה ידיעה כי חלה נסיגה בענין זה מצד האוצר, לא ראתה צורך לכנס את הועדה. בני חושב הועדה היתה צריכה להסיק מסקנה פורמלית, ומזכיר זאת לגב' פרטיץ.

מסדר היוו הרגיל שלנו ישנו כמה דברים שכן היומו להעבירן לטיפול בוועדות המסנה. הצעתי היה שביום ראשון אחר הצהריים בתל-אביב וביום שני לפני הצהריים בירושלים מתחלק הועדה לשתי ועדות סיבה; וכל אחת מהן מעסוק בעניינים שייקבעו לה. גיוס שלישי ורביעי תתקיימה ישיבות סלימת הועדה. אם נלך בדרך זו, ברור לי שנצא לדרך המלך ונוכל להתמסר לבעיות הארות. ביום ד' הקרוב לא נוכל להציג שאלות ולספוט תשובות מר האוצר, כי יונם זה כוקדס לענין מקורות.

ועכנו יכולים חברי הועדה לשאל שאלות שתוגשנה לשר האוצר. עם בואו.

ג. בדר:
ברצוני לומר מסדר שאלות: (א) מה הממת ב טועות על תקציב נוסף ל-1956/57, ובאיזה דרך חושב האוצר לכסות את ההוצאות המסנות והמכריותן ברורה כמר?

(ב) מתי יהיה פוכן מר האוצר להביא לכנסת תקציב 1957/58?

ג) מתי יספור יד המוצר בכנסת הודעת המטילה על הסדיניות הכלכלית של המטילה?

ז. בן-זאב: מה גורל הקונברסיה של חובות ההתייבשות?

מה יהיה גורל הרבית המוטלת על המיקי ההתייבשות, יחד מגיע הריבית ל-11 מיליון לירות? האם אין בכוחה של המטילה למנוע את הזבזבוז המיותר הזה, ולאמנוע את הביצוע של החקלאים והעברת המאמצים מסקטור יצרני לסקטור המטילי?

ענין ה כון בחסכון בהתייבשות נראה כמפורד מעיקרו, כי אין חסכון התייבשות. ולכן תעוררת ה מלה של הבטחת ייכון להתייבשות לדרך נחרת. מה דעת המוצר על כך?

ח. כהיר: בזמן הדיון בתקציב הבטחון החלטנו לקיים דיון בוסף בכמה סעיפים. מני המקי לדעת מתי יתקיים דיון זה.

בזמן החלטתנו להדפיס הודעה לעניני המטבחים הצבאיים הייתי מתייעץ יחד עם הדגד עם יו"ר ועדת חוץ ובטחון.

בזמן הובטח לנו על ידי מנהל סדר הבטחון, שכל יגיע הזמן, יוכל להביא בפנינו בעיות הרבות של הצבא. הייתי רוצה לדעת מתי יעשה זאת?

ט. הרצפלד: בסבועות האחרונות החליט הבנק הלכוץ להעלות את ער הרבית. אני רוצה לדעת אם בתחום מסכותנו הוא להזמין את מנהל הבנק ולשאול פרטיו על מעשה זה?

י. דיין: כידוע עובר כיום סובר קיה על ההתייבשות המעורבת התיקה. והגורמים לכך הם שניים: האחד - שכר עבודה של מנטי קצוץ יונת העולה בעקבות עליית האינדקס; והשני - המטילה עצמה המכבירה על ההתייבשות הזאת על ידי הורדת מחירי הבשר המתקבל ממסריקה, דבר המנוע מכירת עופות ועגלים מנוסחים. כמו כן ירד מחיר הביצים עד כדי גריסת המסדים. המטילה יכולה להוזיל את מחיר המטבחה לעופות, אך מינה עתה זאת. אני שואל: מה בדעת המטילה לעשות כדי להפסיק את ההתחרות בטכירת הבשר?

והיא לירקות, הייתי מבקש שטר החקלאות יספור לנו מה הם יכולי הירקות בעונה זו ומהו המחיר שימרון מקבל בעבורהירקות.

יא. ספיר: בזמן המחרון קבלנו דו"ח של מר לורה על חובות של ההתייבשות הקבוצית. והוא נמסר שבקרוב תבוא חוברת יבנה של מר לורה בה תהיינה מסקנות והצעות לפתרון המטלה. הייתי רוצה לדעת אם תהיה טובה בפנינו חוברת זו, ומהו המסלול החובות בחלקים אחרים של ההתייבשות החקלאית.

יב. גורני: כמה מן המטלות שהוצגו כמין הוטנו במיטריין ליד החקלאות. מולם אני חושש שאם בתחיל המייעת הסובבתנו, לא נוכל לייחד את הייבשה למטרה לה היא נועדה - מלת המינדקס. הוצגו מטלות ונחקל חסר בענין זה. ועכשו מנו יכולים להציג מטלות נוספות לטרופי בקי.

י. ספיר:

יחלתי הרגיונה - מה היה הבסיס לקביעת 1000 בקורות האינדקס? הרי זה חובר זה מקובל בכל התרבות בחיבור האינדקס. הרי כזה דבריו ספיר ילכו, ומה הם?

ביר לירקות, בטבלה יקבלו במסך לכל קבוצת המירוי והירקות הוקצבו 91 בקורות מתוך בלך, שהן 9 אחוז. זה נוסף לנתח את כל הסטריט, ובעיקר בלוח מס 3, שמקבא אחת הנורעת מכל הסטריט האלה היא, והקפיצות העונתיות בירקות. יגון תפיד בעונה אחת; למשל - ברוך-סטריל 1952 היתה ירידה, במרץ-סטריל 1953 היתה ירידה במרץ-סטריל 1954 היתה עמידה ובמרץ-סטריל 1955/6 היתה עליה.

הורו:

ק-1955 היתה בצורת.

י. ספיר:

בכל חורף, דבר אחד ברור, שיש כיה קווים בינה יתן כועסדות לעליה בקבוצת הירקות והיריות. זה ניקח את הקו הכללי, ולא נהיה בה בון את ספטמבר 1956, יחזור שהעליה בקבוצה זו לא היתה יותר גדולה מאשר באינדקס הכללי. אילו נעשה חישוב האינדקס לצורך תוספת היוקר לא אחת לשלשה חדשים אלא אחת לשנה, התמונה של העליות והירידות היתה שונה מצו שהיא כיום לגבי קבוצת הירקות והפירות.

במידה ואני מבין נכון את חישוב האינדקס, הרי במידה ועולים המחירים, זאת אומרת שהצריכה היא יותר קטנה ואז צריך להקטין את משקל המצרך באינדקס. ואם זה נכון לגבי ענבים, מדוע זה לא יכול להיות כך לגבי יגבניות?

פרופ' בקי:

שאלתו הראשונה של פר ספיר היתה: כיצד קובעים את מבנה המדד. חרשו לי למסור הטבר קצר לל המדד בכלל. כוונת המדד היא - מדידת השנויים במחירים בלבד. על ידי המדד אנו רוצים לרצות אין משתנים המחירים במשך הזמן. לצדדנו, מחירים של מארכים שונים משתנים במידה שונה. הקושי הוא שבכל חודש ישנן עליות או ירידות במחירים במידה שונה, ואנו צריכים לתת ממוצע משנויים אלה. וכדי לתת ממוצע צריך לתת משקל לכל מצרך ומצרך, וכאן מתחילה הקשיים על האינדקס. ברוב המדינות בהן קיים האינדקס - ואלו הן הרוב המכריע של מדינות העולם - מקובל לחשב את המדד על פי השיטה של בסיס קבוע. בתקופה מסויימת קורכים מחקר וקובעים מה היא הצריכה המציאותית של שכבה סוציאלית למדוד את השנויים במחירים על אריכתה, ובהתאם לתוצאות המחקר מקבלים משקליות, שמטמיה יסוד להגיה לירי הממוצע של העליות והירידות של המחירים.

בסיס המדד היא כיצד לתת משקל לכל מצרך ומצרך, וכיצד למדוד את העליות והירידות של כל מצרך ומצרך לחוד. אפשר היה לעשות זאת באופן תיאורטי על ידי כך שבכל חודש וחודש נדע מה הצריכה של אותו חלק של האוכלוסיה שאנו חוקרים, וניקח בתור המשקלות את הצריכה האמתית בחודש השוטף. שיטה זו אינה מקובלת באף ארץ גם מטעמים פרקטיים, משום שבלתי אפשרי לדעת הצריכה של האוכלוסיה האותו חודש. זוהי יבודה ארוכה וקשה מאד. צריך לרשום מה צורכות הלפי משפחות בתקופה מסויימת, לעשות מזה מוצקים ולהגיה למשקליות.

לכן מקובלת בכל העולם שיטה זו: בתקופת הבסיס עורכים מחקר ואחר כך במשך תקופה מסויימת ממשיכים את חישוב האינדקס על פי משקלים של תקופת הבסיס. זו השיטה היתה מקובלת בארץ גם בימי המנדט וזוהי השיטה המקובלת כיו במדינת ישראל. ב-1950/51 ערכנו מחקר, הקדמו 1000 משפחות ועל יסוד מה למצאנו באופן עובדתי אצל משפחות אלו, הכלוננו את המשקלות. רשימת המשקלות נאחת רואים בלוח מס' 1 היא אך ורק סיכום המחקר שנירך ב-1950/51.

ביחס לטוב שיוויים ל מארכים יע בעיה קשה , ואלה הם המארכים הצריכה מיתניה לפי העונות. זוהי בעיה קשה לא רק אצלנו, אלא גם במדינות אחרות, בעיה שעדיין לא מצאה את פתרונה הסופי, אצלנו, כאשר הועדה הצבורית שקבעה את האינדקס ב-1950/51 קבעה את היטה הזאת לפי תקציב המספחות, ופסדו הירקות והפירות 91 אחוז מתוך 1000 אחוז. לטח הנרחבות אנו עונים את החברות לפי 1000 אחוז ולא לפי 100 אחוז.

י. טפיר: האם זהו היסודות הבינלאומיים?

פרופ' בקי: זוהי היטה המקובלת בכל ארצות העולם העורכות מחקר חד-פעמי על הצריכה. ברור שההרכב הפנימי שונה לפי המצב בארצות השונות. מה שאנו נותנים בהרכב הטל, זו תוצאת המחקר שנערך ב-1950/51.

י. זמיר: מאז לא חל ינוני הצריכה?

פרופ' בקי: אין כל ספק שחלו ינוניים. הסיטה היא, לאחר שיפור ינוני - ואצלנו מספר השנים הוא קצר בהשוואה לנוהג הבינלאומי - עושים מחקר שני ומחזיקים את בסיס האינדקס. וזה מה שאנו עושים עכשיו. התחלנו במאי הנה ונסיה באפריל שנה הבאה. אנו חוקרים 6000 משפחות של עובדי שכירות. המחקר ימשך שנה שלמה, על מנת שתהיה לנו אפשרות להתגבר על אותה בעיה קשה שבה אנו מתלבטים כיום, בעיות העונתיות של אריכת הירקות והפירות.

ועכשיו אני בא לענין הירקות. באותו חודשים ב-1950/51 שחקרנו את המשפחות מצאנו באופן עובדתי שהוצאות לפירות וירקות תופסות 91 נקודות מתוך 1000, היינו - בערך 9 אחוז. היה לנו ברור, שיהיה זה טעות לקחת את הפירות והירקות של אותם חודשי בתור בסיס למדד. ואחרי דיונים רבים הגענו לידי שיטה זו: אנו מחזיקים בכל חודש את הסך של 91 נקודות על פירות וירקות, אבל ההרכב הפנימי של הפירות והירקות אנו מסנים לפי הלוח החדשי באופן שיטתי על יסוד הידיעות שיש לנו על שיווק הירקות והפירות בשלש השנים האחרונות. בהתחלת כל שנה אנו מכינים רשימה של הצריכה הממוצעת.

היו"ר י. גורי: זה איטרי רק לגבי השיווק המאורגן.

פרופ' בקי: אנו אוסרים את כל הידיעות שיטתן על השיווק. בארצנו אנו נמצאים במצב הרבה יותר טוב מאשר בארצות אחרות בהן אין ימטיסטיקה על שיווק הפירות והירקות. איננו חושבים שהסטיסטיקה היא מלאה, אבל אין ספק שהיא נותנת לנו מושג על המהלך העונתי של הצריכה. האינדקס מכונן לאנשי השיווק, ולכן השיווק מבחינה זו הוא בסיס לא רע. על יסוד הממוצעים של השיווק בכל חודש ב-3 שנים הקודמות מחלקים את 91 הנקודות באופן פרופורציונלי, ויוצא שבכל חודש וחודש כל מצרך יכול לשלוח ולרדת בלוח המיקלית, ואנו עושים את החישוב לפי הצריכה שהיתה בשנים הקודמות באותו חודש.

בלוח 4 אהם יכולים לראות שהעגבניות בחודש אוגוסט 1956 תפסו 23 משקלים ובספטמבר - 27 משקלים. מר טפיר שאל, מודע יש עליה במשקל העגבניות בעוד שיש עליה במחיר? ה-23 ו-27 משקלים הם החלק היחסי של הערך של שיווק העגבניות כחוקך סך הכל של שיווק כל הירקות והפירות. אנו מוכרחים לקבוע את המשקל של כל מצרך ומצרך מראש. בספטמבר 1956 איננו יכולים לשקול את כדאי או לא כדאי להכניס את העגבניות למדד. אנו מוכרחים לפעול לפי סדר קבוע. אולם איננו יכולים לדעת מה היה השיווק באותו חודש, כי ידיעות אלו נקבל כעבור חודש וחצי, ולכן אנו מתמכרים על מה שהיה באותו חודש ב-3 השנים הקודמות.

ועכשיו אני עובר לטאלה השלישית - למה חומר זה איננו לפרטיות? מחוקר זהירות נוהגים כלסכה שלנו שלא לפרט חמר שהוכן בחפזון, ואנו קבלנו את ההודעה על הכנסת החמר הזה רק לפני שלושה ימים. למעשה אין כאן טעות. הרכב המדד ידוע, המשקלים של הירקות והפירות לכל השנה הזאת נתפרטמו בבילולטיין הסטיסטי, ומהלך המדד בנמש השנים האחרונות אינו טוד. אני חושב שמחוקר זהירות יתר הוטיפו עובדי הלסכה את מליה "לא לפרסומ".

וייתה אני בא לשאלה הטכניפית ל העונתיות. לצערי הרב, כאשר נתינו לפני יונה וחצי להתגבר על ההפעה המופרזת של העונתיות, נכטלנו במידה נכרת. לוח 3 מראה על מהלך המחירים ב-4 שנים. בלוח זה חראו הסטטמבר היתה עליה גיולה. נכון לגבי חודש אוקטובר הוא לעתים קרובות חודש יל שיא מבחינת עליית מחירי הירקות והפירות. אבל כאשר אנו מנסים לבטא את מידת העליות של האינדקס על בסיס של 100 אחוז לשנה, אנו רואים שאין טיירות ברורה ביותר.

אנו חמימי דענו עד כל האגמים המבקרית את המוד, שהוא מסוגל הצפעת יתר מהעונתיות החולפת. המוד צריך למוד מה היה באותו חודש. את התפקיד הזה הוא ממלא, לפי דעתי, טוב. עובדה היא שבחודש ספטמבר יונה זו עלו מחירי הירקות, והמוד יתינו מכיר בחכמות, עלה. את העוד חודש ירדו המחירים - ירד האינדקס. אבל אם מטתכלית על המוד רחור מכסיר לחוספת היוקר, יכולים לבקר את הנקודה הזאת, שמעלינו ומורידים את חוספת היוקר לפי הצפעה של גורמי עונתיות גרידא. ויכול להיות שהיה יצוי אילו יכולנו לנפות את המוד מהשפעת גורמי עונתיות. הגורם העונתי הוא גורם מתאזן במסך הונה. אבל לגבי השפעתם על האינדקס, כולנו מטכילים לעה שאין זה טוב. וכדי להגיע לנפוי המחירים מהשפעת הגורמים העונתיים, עלינו להתגבר על קושי טיני עצום; אנו צריכים לדעת מהו הגורם העונתי, אנו צריכים למדוד אותו כדי שנוכל להגיד בבטחון: הירקות עלו בחודש מסויים ב-10 אחוז מעל לממוצע ובחודש אחר ירדו ב-10 מתחת לממוצע. אם היינו יכולים להגיד זאת בבטחון, היינו יכולים לטכח את המחירים ועל ידי כך לקבל מדד שיחן את המהלך הכללי של המחירים מבלי שיהיה מושפע מגורמים עונתיים. לצערנו הרב לא האלחנו עדיין לעשות פעולה כזאת, והסיבה היא שנוטה: למעשה ידיעות על המהלך הטבעי של המחירים, יש לנו רק על שנתיים-שלוש. בתקופת הקיורב המחירים היו קבועים ונקבעו על ידי אנויה, ולא היו עולים או יורדים בהתאם לעונה.

בעיה נוספת המקשה על מדידת העונתיות היא זו, שבלבד הגורמים העונתיים פועלים כל מיני גורמים אחרים כמו - מחזוריים דו-שנתיים, בצורת, יפע וכו'. כל אלה משבטיה במידה מסוימת את תמונת העונתיות. כדי להגיע למדידת העונתיות המדויקת, אנו צריכים להגיע לחמר של 5-7 שנים. חמר כזה איננו עדיין גידינו. כאשר נגשנו לחקר הבעיה, לא האלחנו לקבוע את העונתיות בצורה מובהקת עד שנוכל להציע להסתמט באינדקסיה כאלה ממכסיר עדיין כמו מדד המחירים לצרכן.

ואשר לשאלה, אם העליות מתאזנות באופן טופי, הרני בחשבון סטטי ברור שהגורם העונתי מתאזן בסוף השנה. אבל אה אנו חושבים על הצפעת העליות בחוספת היוקר על המשק, עליות שנגרמות בעקיפין או במישרין על ידי גורמים עונתיים, שהשפיעו באותו חודש שבו קובעים את חוספת היוקר. והואיל והאינדקס אינו מצליח לנפות את הגורם העונתי, ברור שהוא עלול להטפיע, ואין הוא משפיע, זה תלוי בחודש שהוא החודש הקובע. במקרה או שלא במקרה, חוספת היוקר אינה נקבעת בסטטמבר או אוקטובר שהם חודשי השיא של עליית מחירי הירקות.

מר סמיט: לפני שנה בקטחי מעובדי המדור לעשות חסות בכמה

עלה האינדקס בלי הירקות ועם הפירות. אין לי

מטריי על ינת 1956, אבל מחוך 17 תקופות שסולמות חוספת היוקר, 3 אינדקסיה היו זהים (כלומר אלה עם הירקות והפירות ואלה בלי הפירות והירקות), 6 פעמים היו פחות ו/7 יותר, הממוצע שהתקבל היה - אפס. ואף פיה לא עלה המינוס או הפלוס על יותר מ-3 נקודות. עשינו ממוצעים שנתיים גם לגבי השנים 1952/53/54, ורק בינה יחת היתה הפרש מעל לממוצע השנתי, וזה היה הפרש של נקודה אחת.

בקבוצת הירקות והפירות יש הרבה יותר חודות מאשר ביתר המצרכים, אבל אל חשכו שהירקות והפירות מהנויים רק 9 אחוז מכל האיצומט. והשפעתן של חודות אלו על האינדקס יכולהא להיות די קטנה, חוץ מאשר בשני חודשים יוצאים מן הכלל. בסטטמבר אשתקד הגיע האינדקס עם הפירות והירקות ל-239 נקודות, ובלי הפירות והירקות ל-231 נקודות. זאת יומרת - הפרש של 8 נקודות. לא עשימי את החשוב לגבי השנה, אבל

אני מודע ליהיה אותו הפרט. החודש זה המסר הרשומה שיש הפרט של יותר מעליו בקורות. אבל כנובמבר האינוכס יורד בדרך כלל, וזה לא יהיה / ויש דבר יוצא מן הכלל, גם נובמבר השנה תהיה ירידה. באוקטובר אין לאפות לירידה גדולה.

גיר החקלאות ק. לוד:

זני חלקתי לחברי הוידה את רשימת החנויות באינוכס הכללי ובאינוכס של הירקות והפירות בשנה האחרונה, מאוקטובר 1955 ועד ספטמבר 1956. את הרשימה הזאת בדק מר הורן, והיא מתאימה לרשימות שלו. בשנה זו האינדקס של הפירות והירקות עלה ב-1,7 נקודות, לרמת עליה כללית ב-27 נקודות. בשנה הקודמת, לפי הרשימות לפנינו עלה אינדקס הירקות והפירות ב-6,2 נקודות, ובשנה שלפניה, היינו ב-1954 הוא ירד ב-4 ורבע נקודות. את יש להניח שבאוקטובר נובמבר-דצמבר השנה תהיה ירידה של האינדקס של הפירות והירקות, כפי יזה היה לפני שנתיים ואטחוד, ויש יסוד להניח שכך יהיה, הרי יאא טב-3 השנה 1954/55/56 הפירות והירקות יטפיע על עליית האינדקס ב-4 נקודות. זה לגבי השפעת הפירות והירקות על האינדקס ב-3 השנים האחרונות.

ועתה אני רוצה לומר מפור מליה לטאלתו של מר ספיר ביחסי למסקליות. מכחינה מדעית אני מניח, שאיטה זו נכונה. אבל היובדה היא שמסקל העגבניות בחדשיו אוקטובר-נובמבר-דצמבר הוא יותר גדול מאשר בחודשי יוני-יולי-אוגוסט. וכל חקלאי וכל אדם שאוכל ירקות יודע, שהטפס הוא בחדשיו יוני-יולי-אוגוסט. המחזור היחסי בחדשיו אוקטובר-נובמבר-דצמבר, יש בו ללא טפס הופעה המעלה את האינדקס מבלי לתת לו לרדת אחר כך. הצלוחית החודשית שאינתי יש פחות עגבניות, והעגבניות מהוות שליט של כל מסקל הירקות והפירות. יש בזה העלאת מלאכותיות של האינדקס בחודשיו אלה. אם יש פחות ירקות בחדשיו אלה, משקלם צריך להיות יותר קטן. אם יש פחות עגבניות, משקלן צריך להיות פחות, כי ישנה ירקות אחרים - כרוב, כרובית, גזר וטלק. ולאלה בחודשי הטפס יש משקל קטן, ועוד שבדרך כלל בעלת הבית חמיד עונה חסונה ובחדשיו אלה היא קונה פחות עגבניות ויותר כרוב או כרובית.

האינדקס לוקח בחשבון את המחירי הקמעונאיים, ויש הפרט רב בין תנודת המחירי הקמעונאיים ובין המחירי הריטונאיים. והמסחר הקמעונאי מהווה במידה מסוימת צואר הצוץ של תנודת המחירי המועצה הצבורית ליורק ירקות ופירות ונתמנה על ידי שר החקלאות הקודם, מר נפתלי, עקבה אחרי ארגון ירקות, אין הוא בא לשוק הריטונאיים, בכמה הוא נמכר ויכיה הוא נמכר אחר כך בשוק הקמעונאיים, והה הביאו מספרים אלה: המחיר הריטונאיים של יורק פטוניה ב-1954 היה 7 גרוש הקילו - וזה איננו מחיר המיסק, המיסק מקבל יחוח מחיר ההובלה, ומחיר ההובלה חלוי במרחק ובטונג' - ואילו המחיר לצרכן היה 200 פרוטה; אם המחיר הריטונאיים היה 155 פרוטה, הרי לצרכן עלה יותר יורק ב-300 פרוטה. במידה שהמחיר יולה, פוחת המפר בין המחיר הריטונאיים והמחיר לצרכן. כאשר המחיר נמוך, גדל המפר; היינו, הצרכן אינו נהנה מההובלה בימי הטפס; הוא נהנה בחלק וחלק הולך לקמעונאיים, וזה מובן כי יש לו הוצאות קבועות - הובלה הארגון מהריטונאיים, מטיט וירוח.

בעונה האחרונה של הטפס בירקות עטינו נסיון ונדברנו עם הקמעונאיים, וכאשר מחיר האאאא העגבניות אצל הריטונאיים היה 80 פרוטה, לא יקבלו יותר מ-200 פרוטה. זה היה קשה, אכן במיסק שבועיים בצענו את הנסיון. אולם הורדת המחיר מ-30 ל-20 גרוש לא הטפיעה על הצרכה; היינו השוק היה רווי, כל אחד קנה כמה שראה, והורדת המחיר לא הטפיעה. החנוניות מרדו וחזרו ל-30 גרוש הקילו.

זהו בפעם הירקות בעונות הטפס, שהמחיר יורד מתחת לרנטגיליות, בעוד שהצרכן אינו יכול להנות מזה, או נהנה רק בחלק. זה קובע ממוכן את האינדקס, כי לא המחיר הריטונאיים קובע את האינדקס אלא המחיר הקמעונאיים. אני אומר שהמסחר הקמעונאיים מהווה את צואר הבקבוק. הוא קובע גם את מידת הסיווק; כדאי לו לטפל בכמות יותר קטנה ולקבל רווח יותר גדול, וזה קובע גם את היקף המכירה. הפער שבין המחיר שמקבל המיסק ובין המחיר הריטונאיים הוא בערך 30 אחוז, כולל הובלה; הפער בין המחיר הריטונאיים ובין המחיר הקמעונאיים מתנועע בין 45 עד 120 אחוז.

זאת אומרת שהחקלאי הוא אאאא מקבל רק 25 חוז?

י. אפרתי:

שר החקלאות ק. לוז: בערך 25 עד 30 חוז כאשר מחירי הירקות הם נמוכים. אבל אם המחיר הטיטוני הוא 10 גרוש הקילו, והקמיונאי מקבל 300 פרוטה, החקלאי מקבל רק 70 פרוטה.

הא כך בכל העולם?

י. אפרתי:

שר החקלאות ק. לוז: כמעט בכל העולם, פרט למקומות בהם הוצגה ליטה חדישה, שמטפר יצרנית מתאגדיה ומעמיטיה את התוצרת על המכונית כשהיא ארוזה בצלופן ובמטקל אחיד. האוטו בא בטעם מסוייח לרובת מסוייח ובעלות הבית קונות. דבר זה מונע את החינוך.

במכתב שקבלתי מיו"ר הוועדה, נתבקשתי למסור לחברי הוועדה על חכמים גידול הירקות לעונה הקרובה. יש לנו שני מפקדים של שטחי הירקות לעונה החורף; מפקד אחד של השטחים שהיצרנית החנוכה לזרוע, והוא מראה טכניקות חיה לפחות פי שנים וחצי מזו שהיתה היתה. וזה הודות למחירי המנימוט שנקבעו. כאשר היצרנית אינה מקבלת חייבן זהה לזה של השטחים האחרים. את התוצרת לייש. רשימת המנימוט והמשלוח.

מחירי מנימוט נקבעו רק להתייבות החדשה.

ש. דיין:

שר החקלאות ק. לוז: לא, לכל ההתייבות, אלא שההתייבות החדשה מקבלת גם טובסידיות. אנו הודענו להתייבות הוותיקה יורטחו מחירי מנימוט לפי הכמויות שהם שלחו אשתקד, על מנת להבטיח את אפיקיהם גידול הירקות בהתייבות החדשה, שאין לה מקורות פרנסה אחרים. אולי צמצמו את שטחי מזרע הירקות גם בהתייבות החדשה על ידי החלפת ירקות הגידוליים אחרים, כמו אפונה, בצל יבש ותפ"א, מתוך הבטחת טובסידיות.

אחרי כל אלה יהיה לעונה הקרובה שטח של כ-8000 דונם כרוב, לעומת 4000 דונם אשתקד, קרוב ל-6000 דונם כרובית לעומת 4000 דונם אשתקד, 970 דונם גזר לעומת 600 דונם אשתקד, 4700 דונם סלק לעומת 2500 דונם אשתקד. עלי לציין כי בעונה הקודמת היה מחסור מסוייח הירקות אלה, ולכן הרגלינו לצמצמו להגדיל את השטח. נוסף לכך ירקות זה ענין החלוד לא רק בשטח אלא גם בקב"ה. אנו היינו בטוחים שבחודש אוקטובר יהיה שפע של ירקות. אבל בגלל החורף הכבד שטרם במשך תקופה ארוכה, נכרה הפריחה. אנו מניחים שבחודשים אלה יהיו ירקות ממיני אלה במידה מספקת, ויתכן יהיו קצת עודפים.

ועתה אני רוצה לומר מה היה באביב. כידוע היה שפע רב של ירקות אשתקד. היו 7750 טונות עגבניות לעומת 4650 טון אשתקד. כחודש יולי היו 11,770 טון לעומת 4000 טון ביולי אשתקד, ואז היה מחסור. בחודש אוגוסט היו 14 אלף טון לעומת 5500 טון אשתקד.

מניין זה בא?

ח. רובלין:

שר החקלאות ק. לוז: תוספת שטח ויבול טוב.

שר האוצר ל. איכנול: שטח ההשקאה גדל בעשרות אלפי דונם.

שר החקלאות ק. לוז: בחודשים אלה אכלה האוכלוסייה 80 אלף טון ירקות לעומת 60 אלף טון אשתקד; היינו, המחיר ירד ואכלו הרבה ירקות. נוסף לזה נמכרו לחעטיה 12 אלף טון ירקות לעומת 2000 טון אשתקד, והחעטיה לא היתה יכולה לקלוט יותר. כן היו בתקופה זו עודפים של 12 אלף טון לעומת 4700 טון בשנה הקודמת. זה גרם ליכידת האינדקס ב-7-8 נקודות, ואנשי טבור שזה היה כדאי. היצרנית קבלו את מחיר המנימוט המובטח. מחיר המנימוט הוא בחציו על חשבון היצרנית עצמה,

ובואציו יל חי בוך אוצר המדינה, ואינוני חוטב שחלקה של המדינה עלה על מליון לירות. ואני טבור המדינה הרוויחה מזה.

היו"ר י. גורלי:

אני רוצה להביא לידיעת בני האוצר, כי בין האלות שהוצגו לו בראשית הישיבה, היתה האלה: לאחר ראש הממשלה הודיע בכנסת שתמטר הודעה נפרדת על הממשלה על המדיניות הכלכלית, מתי יבוצע הממשלה למטר הודעה זו?

י. אפרתי:

הטבלה שהביא שר החקלאות היא מאירת עינים, וממנה אנו לומדים, כי האינדקס הכללי עלה ב-27 נקודות, בטור ש אינדקס הפירות והירקות עלה ב-1,7 נקודות. ועכשיו מובן מדוע ההתייבות הותיקה אינה מגולת ירקות. ההתייבות החדשה מגדלת ירקות הודות לטובתיות היא מקבלת. הירקות אינם מכניסו כיות. זהו המצב בחקלאות.

אני מחליב מאד את המדע עליו מבוסס האינדקס, אבל המדע אינו לוקח בחשבון כמה דברים חשובים מאד. אינוני מבין מדוע הירקות כלולים בקבוצת המזון. יתכן שאילו היו עושים את חשבון הירקות והפירות לצ בנפרד, היו מצרכי אחרים עולים והירקות - לא.

המדע אינו יכול לקחת בחשבון את גורמי הטבע. את הטפטפוט אין ירקות, הרי זה מור כן שבאוגוסט ויולי היה טפס של ירקות. את זאת מוכרחים לקחת בחשבון. יש הכרח לעשות חשבון שנתי של הירקות. הפועל לא יפסיד ולא ירוויח כתוצאה מזה, אבל הדבר לא יבטל כל כך את האינדקס.

י. גורלי:

טוב היה, לדעתי, אילו הלסכה היתה מנסה להבדיל בין מגמת האינפלציה הכללית ובין מגמות העונתיות. אני מניין שזו עבודה יותר גדולה לכלכלן מאשר לסטטיסטיקן, כי האחרון מפתח לוח אינפורמציה לא מדויקת במאה אחוז. אבל בכל זאת, אם לא בדרך של מספרים, לפחות בדרך יל עקומות היה כדאי לוח תמונה כזאת.

דעתי היא, שכל הרעש שהוקם מסביב לירקות הוא מוטעה, ולפי הטבלה שלפנינו הירקות לא היו גורם לאינפלציה בוססת אלא גורם בולט במסגרת האינפלציה. לפי היחס של 91 מתוך 1000, אינדקס הירקות אריך היה לשלוח ב-19 נקודות, והוא עלה ב-1,7 נקודות. פירוש הדבר שהוא עלה פחות מהרמה הכללית.

יתכן מאד והיה כדאי, לצורך תוספת היוקר, ליצור אינדקס אחר לגמרי מזה הקיים, ולהוציא ממנו כמה דברים. אני אינוני מבין מדוע אני צריך לקבל תוספת יוקר בפדטיגוריות אינוני מעט. אני חושב שהמדד המיוחד היה צריך להיות מדד רבע. נתי ולא חודשי. אבל אני מסוכנע שכל מה שלצד נוכח לינות את תוספת היוקר, כך לא נוכח לינות את האינדקס. יתעוררו חשדות ותהיה מלחמה צבורית שקשה יהיה להת גבר עליה, למרות שהדבר הוא הגיוני ודרוש. מדד תוספת היוקר אינו מטר ואינונה ק"ג, זהו מספר קונונאיאלי לא מדויק צריך להשתמש בו כל זמן שאין דרך אחרת. אני רואה שב-4 החודשים האחרונים של האינדקס כתוצאה משליית מחירי הפירות והירקות ב-2,4 נקודות. אינוני חושב לאפשר להגיד שזו עליה קטטטרופלית. במידה שיהיו יותר ירקות כמדונה, האמפליטודה בין עונת הירקות ובין תקופה אינונה עונת הירקות יהיה יותר גדול, כי יום טע של ירקות לא יוכל להטפיע בהרבה על תקופה אין בה ירקות.

ח. רובינ:

פרופ' בקי עורר את לוח הסובייט ההרגלי הצריכה. אני חושב, כי בגע ערבים זאת, עוזבים את בטיס האינדקס וכבניסל כו הגמתיות מסוימת. האינדקס אינוני יותר נשתי הכייר מדעי לצלוח הפחיריט. עניו צלוח אחד בתקופה מסוימת, מסויכים לצלוח כל חודש וטופיפיו רטו לצלוח זה. את ערבים זאת שחל ל-5-8 ינוני, כלומר בוגים. אינדקס חודש, זה ענין לייקול.

יר אפרתי הציע לבדוק את אינדקס הירקות והפירות אחת לשנה. האינדקס
שינוי נותן גלוי נחמי בלג בלנד, כי הצרכן שינוי זהה קניית
הפירות והירקות, הוא קובע אותם במידת כל החודש.

שר האוצר ל. אשכול: נאמר כאן שהירקות והפירות עלו במידת המנה
ב-1,7 בקורות בלנד, זה לא בע ה מעצמו. היתה
"הילד" לזה - האוצר, יבכל פעם נותן סוכמיריה לכארכיו סוכמיריה.

בתל-אביב יש 800 חנויות למסחר ירקות. כולנו
היינו רוצים בודאי להתייב רק 400 חנויות כאלה. אני הצעתי שהתייב
רק 100 חנויות בתל-אביב, הצרכניות והחנויות שאנו מתייחסים אליהן
במסוף, כי אז היינו יכולים לדמוג לכך בחנויות אלו והתייב עגבניות
מסחיר כרויים. ומסקרה של הפקעת סחיר מעליה יספר על ידי עקרות
הבית, ילקח הרטיון מהפקיע ועקרת הבית מקבל פרס. אולם הליכה
הסטיסטית אינה מסכימה לכך, ואני אינני יודע מה לעשות.

אשר-לראיתו של שר הפיר, אני מספר ההודעה
על הסדיניות הכלכלית, נדמה לי. לכונה הסדינה יהיה זה אם הודעה
זו תספר בעוד שבועיים-שלושה.

י. ספיר: אולי אתה יכול לבקור בתפריד?

שר האוצר ל. אשכול: אני רוצה להתייעץ עם ראש המסלה.

פרופ' בקי: הוצגו כאן שאלות רבות, ואני חושב שחובתי
לתת עליהן תשובה ספורטת. אני מניח שאעשה
זאת בישיבה הבאה. אולם ברצוני להעיר הערה אחת ביחס לענין הירקות,
עליו עמד שר האוצר. ענין הירקות נראה בעיני הלסכה כענין שקשה להסדירו
בתוך המסגרת הקיימת של חיסוב המדד, מסום שהמליטה של העובתיות
אינה ענין קל. אנו הודענו בזמנו, ואני חוזר על הודעה זו, כאילו היה
הסכם פוליטי קובע כי אין להכניס ירקות למדד, לא היתה ללסכה כל התנגדות
לכך. הלסכה אינה רוצה לעסוד כחריז בפני אלה שרוצים להסדיר עניני
המסך. אנו הגיבנו את תפקיד המדד כמסדיר סכני לסדירת מחירים. ואני
חושב שכאן יש חלוקת תפקידים ברורה: המסלה צריכה לקבוע סדיניות כלכלית
והלסכה צריכה לסדור את המחירים. אנו מסכימים שהסהלך העובתי של הירקות
יוצר בעיה רצינית. אבל אין זה בסטכותה של הלסכה לקבוע באופן פתאומי
שהפועלים אינם אוכלים ירקות. זו הכרעה פוליטית ולא סכנית. ענין קביעת
מחיר הירקות פעם בשנה הוא ענין להכרעה פוליטית. אם תגוא הכרעה פוליטית
כזאת וייקבע שאין להתחשב במדד בירקות אחרות אלא פעם בשנה - אנו נקבל
זאת.

י. ספיר: אם שר האוצר סוכן לומר שתוך שבוע תיספר ההודעה,
אני מקבל זאת.

שר האוצר ל. אשכול: אני חושב שאוכל למסור את ההודעה במחצית
הסניה של חודש נובמבר.

היו"ר י. גורני: הישיבה בעולה.